

ارتش

در دفاع مقدس (سال ششم)

سال تعیین سرنوشت جنگ

گروه آموزشی و تدوین

گروه مؤلفان (فرماندهان)

انتشارات
دافوس آجا

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

۱۴۰۱

عنوان و نام پدیدآور :	ارتش در دفاع مقدس سال ششم : سال تعیین سرنوشت جنگ / گردآوری و تدوین گروه مؤلفان (فرماندهان) : به سرپرستی حسین حسینی سعدی ؛ ویراستار وحید سجادی اصل ؛ ناظر ویراستار حمید همت.
مشخصات نشر :	تهران : ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشکده فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری :	۴۴۵ص.
شابک :	۹۷۸-۶۲۲-۷۵۰۴-۶۷-۵
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	کتابنامه.
موضوع :	ایران. ارتش - نیروی زمینی
موضوع :	Iran. Artesh. Niruye Zamini
موضوع :	جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ -- ارتش * Army -- Iran-Iraq War, 1980-1988
شناسه افزوده :	حسینی سعدی، حسین، ۱۳۲۰-
شناسه افزوده :	ایران. ارتش. دانشگاه فرماندهی و ستاد. انتشارات دافوس
شناسه افزوده :	Iran. Army. Command & Staff university. Dafoos Publisher
رده بندی کنگره :	UA۸۵۳
رده بندی دیویی :	۳۵۵/۰۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی :	۸۷۷۹۷۳۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی :	فیا

عنوان: ارتش در دفاع مقدس (سال ششم) سال تعیین سرنوشت جنگ

تدوین: گروه مؤلفان به سرپرستی سرلشکر حسین حسینی سعدی

ویراستار: وحید سجادی اصل

ناظر ویراستار: حمید همت

ناظر چاپ: سامان آزاد

طرح روی جلد: میلاد فرهادی

صفحه آرایي: سبجان فرشادفر

ناشر: انتشارات دافوس

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحه: ۳۸۴ص

تاریخ نشر: ۱۴۰۱

نوبت چاپ: اول

چاپ و صحافی: مدیریت چاپ، انتشارات و فصلنامه دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس

www.casu.ac.ir

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۷۰۴۸۶ ؛ ۰۲۱-۶۶۴۱۴۱۹۱

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مؤلفین می باشد.

کلیه حقوق این کتاب برای دافوس آجا محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

مقدمه.....	۱۸
فصل اول وضعیت عمومی نیروهای مسلح ایران و عراق.....	۲۱
بخش ۱ وضعیت عمومی و تحولات نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.....	۲۲
بخش ۲ وضعیت عمومی و تحولات ارتش بعث عراق.....	۲۸
فصل دوم عملیات در جبهه جنوب.....	۳۹
بخش ۱ وضعیت عمومی جبهه عملیاتی جنوب.....	۴۰
بخش ۲ عملیات والفجر ۸ (طرحهای عملیات).....	۴۴
بخش ۳ طرح قرارگاه خاتم ۱ (سپاه پاسداران).....	۵۱
بخش ۴ طرح قرارگاه خاتم ۲ (نیروی زمینی ارتش).....	۵۹
بخش ۵ شرح عملیات قرارگاه خاتم ۲ (نیروی زمینی ارتش) در منطقه شلمچه.....	۶۶
بخش ۶ شرح عملیات قرارگاه خاتم ۱ (سپاه پاسداران) در منطقه فاو.....	۶۹
بخش ۷ عملکرد نیروی زمینی ارتش در عملیات والفجر ۸ (منطقه فاو).....	۸۱
بخش ۸ نقش نیروی هوایی ارتش در عملیات فاو.....	۹۴
بخش ۹ نقش نیروی دریایی در عملیات والفجر ۸.....	۱۰۸
بخش ۱۰ اقدامات نیروی زمینی ارتش بعد از تسخیر عملیات والفجر ۸.....	۱۲۰
بخش ۱۱ تحلیل عملیات والفجر ۸.....	۱۲۶
بخش ۱۲ تغییر فرماندهی نیروی زمینی ارتش.....	۱۳۱
فصل سوم عملکرد نیروی زمینی ارتش در منطقه عملیاتی غرب.....	۱۴۹
بخش ۱ راهبرد دفاعی در غرب کشور.....	۱۵۰
بخش ۲ عملیات پدافندی غرب.....	۱۵۸
بخش ۳ عملیات آفندی.....	۱۶۸
فصل چهارم عملکرد نیروی زمینی ارتش در منطقه عملیاتی شمال غرب.....	۱۸۵
بخش ۱ وضعیت عمومی منطقه شمال غرب.....	۱۸۶
بخش ۲ عملیات در منطقه شمال غرب.....	۱۹۳
بخش ۳ عملیات آفندی والفجر ۹.....	۲۰۵
بخش ۴ پاتکهای دشمن پس از عملیات والفجر ۹.....	۲۱۶
بخش ۵ دفاع متحرک عراق (حمله) در منطقه شمال غرب.....	۲۲۰
بخش ۶ ادامه عملیات در نیمه دوم سال ششم در شمال غرب.....	۲۲۸
فصل پنجم عملکرد یگان های پشتیبانیکننده نیروی زمینی ارتش.....	۲۳۵

بخش ۱ عملکرد یگان‌های پشتیبانی در منطقه غرب و شمال غرب.....	۲۳۶
بخش ۲ عملکرد کلی هوانیروز در سال ششم جنگ.....	۲۵۱
بخش ۳ عملکرد یگان‌های مهندس رزمی در سال ششم.....	۲۵۳
بخش ۴ عملکرد فرماندهی آماد و پشتیبانی.....	۲۶۰
بخش ۵ مدیریت نیروی انسانی در سال ششم.....	۲۷۸
فصل ششم نیروی هوایی و پدافند هوایی در سال ششم.....	۳۰۱
بخش ۱ عملکرد نیروی هوایی ارتش.....	۳۰۲
بخش ۲ عملکرد پدافند هوایی کشور.....	۳۲۹
فصل هفتم عملکرد نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران.....	۳۳۵
بخش ۱ گسترش جنگ در خلیج فارس.....	۳۳۶
بخش ۲ وضعیت نیروی دریایی ایران و عراق.....	۳۴۱
بخش ۳ عملکرد نیروی دریایی ارتش.....	۳۴۴
فصل هشتم تجزیه و تحلیل عملیات.....	۳۵۹
منابع.....	۳۷۷
پیوست.....	۳۷۹

مقدمه

ارتش جمهوری اسلامی ایران از آغاز انقلاب، علاوه بر درگیری‌های متعدد در نقاط مختلف کشور، به منظور توسعه و پدافند داخلی، به ویژه در مناطق شمال غرب کشور و مشکلات اساسی در فرماندهی عالی نظامی و بحران‌ها و تحولات بعد از انقلاب از آمادگی و توان رزمی کافی برای جنگی تمام عیار برخوردار نبود.

با این وجود در آغاز تهاجم عراق، ارتش توانست متجاوزین را متوقف و از ادامه پیشروی و رسیدن به اهداف شوم آنان جلوگیری کند و ارتش عراق را مجبور به جنگی طولانی و فرسایشی نماید.

پس از متوقف شدن دشمن، ارتش با ترکیب با سپاه پاسداران، وحدت مقدسی را در نیروهای مسلح به وجود آورد و با اجرای ۴ عملیات گسترده (ثامن‌الائمه، طریق‌القدس، فتح‌المبین و بیت‌المقدس) توانستند در مدت زمان کمتر از دو سال، نیروهای دشمن را از مناطق اشغالی مجبور به عقب‌نشینی کرده، او را در لاک دفاعی فرو برده و برای حفظ قلمرو کشور، در مواضع پدافندی در خطوط مرزی مستقر شود.

نیروهای مسلح پس از بیرون راندن دشمن، راهبرد تعقیب و تنبیه متجاوز را به منظور تحقق آرمان‌های بزرگ کشور، که همانا آزادسازی ملت عراق از دیکتاتوری بعثی عراق بود در پیش گرفتند.

در راستای، راهبرد جدید، از سال سوم تا ششم جنگ، نیروهای مسلح چندین عملیات آفندی محدود و گسترده موفق را در سراسر خط مرزی به صورت مستقل یا مشترک به شرح جدول زیر اجرا کردند:

ردیف	نام عملیات	تاریخ	سال اجرا	منطقه	هدف
۱	محرم	۶۱/۸/۱۰	سوم	شمال خوزستان	آزادسازی ارتفاعات حمزین
۲	مسلم‌ابن-عقیل	۶۱/۷/۹	سوم	غرب	آزادسازی ارتفاعات کهنه-ریگ
۳	والفجر ۲	۶۲/۴/۲۹	سوم	شمال غرب	آزادسازی مناطق مرزی پیرانشهر
۴	والفجر ۳	۶۲/۵/۷	سوم	غرب	آزادسازی شهر مهران
۵	والفجر ۴	۶۲/۷/۲۷	چهارم	شمال غرب	آزادسازی ارتفاعات مرزی مریوان

هم‌چنین چندین عملیات برون مرزی به شرح جدول ذیل اجرا شد که با وجود حصول دستاوردهایی نظیر واردآوردن تلفات و خسارات به دشمن، نتوانستند اهداف راهبردی را محقق سازند.

ردیف	نام عملیات	تاریخ	سال اجرا	منطقه	هدف
۱	والفجر مقدماتی	۶۱/۱۱/۱۷	سوم	جنوب	آزادسازی شهر العماره
۲	والفجر ۱	۶۲/۱/۲۱	سوم	جنوب	نزدیک شدن به شهر العماره
۳	خیبر	۶۲/۱۲/۳	چهارم	جنوب	تهدید بصره
۴	بدر	۶۳/۱۱/۲۰	پنجم	جنوب	تهدید بصره
۵	قادر ۱	۶۴/۴/۲۳	پنجم	شمال غرب	تهدید سیدکان
۶	قادر ۲	۶۴/۶/۱۸	پنجم	شمال غرب	تهدید سیدکان

ارتش جمهوری اسلامی ایران از سال سوم تا پایان سال پنجم، علاوه بر اجرای عملیات آفندی مشترک یا مستقل، وظیفه پدافند از مرزهای کشور را در مقابل تجاوز عراق به طول ۱۲۶۰ کیلومتر به عهده داشت و همواره با صرفه جویی در قوا، تلاش می‌کرد وظیفه پدافند و حراست از مرزها را با حداقل نیرو انجام دهد و حداکثر نیروهای رزمی و پشتیبانی رزمی را برای شرکت در عملیات آفندی آماده سازد.

در نیمه دوم سال پنجم، به علت آن که اختلاف دیدگاه در روش عملیاتی بین نیروهای مسلح (ارتش و سپاه) از جمله وحدت فرماندهی و تاکتیک‌های جنگی به وجود

آمد، تصمیم گرفته شد در سال ششم هریک از نیروهای سپاه و ارتش در منطقه‌ای مجزا با فرماندهی مستقل، عملیاتی را طراحی و اجرا کنند.

مهم‌ترین عملیات انجام‌شده در سال ششم، عملیات والفجر ۸، والفجر ۹، کربلای ۱ و کربلای ۲ در مناطق جنوب، غرب و شمال‌غرب و چندین عملیات پدافندی (پدافند فعال) در مقابل تک‌های دشمن موسوم به "عملیات پدافند متحرک" در سراسر جبهه بود.

ارتش در طول سال ششم همچنان در سرتاسر مناطق عملیاتی در خط پدافندی وظایف و مأموریت خود را در حفظ قلمرو کشور به‌عهده داشته و در مناطق شمال‌غرب نیز در مقابله با ضدانقلاب داخلی، به عملیات توسعه و پدافند داخلی ادامه داد.

این نوشتار از نظر محتوی تحت نظر امیرسرلشکر حسین حسینی سعدی تهیه و تلاش‌شده شرح عملیات در سال ششم برای تحقق کامل اهداف، از نظر تخصصی مورد بحث و تجزیه تحلیل قرار گیرد تا حقایق عملکرد نیروها برای آیندگان و بهره‌برداری محققان در ۸ فصل تشریح گردد.